

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΜΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΑΓΓΛΙΑ

ΜΑΘΗΜΑ: ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ
ΔΙΔΑΣΚΩΝ: ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ Β.

ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΦΩΤΕΙΝΗ
ΣΑΠΟΥΝΤΖΗ ΣΤΑΜΑΤΙΑ

Σύντομη εισαγωγή για την Αγγλία

Το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελούν η Μεγάλη Βρετανία και η Ιρλανδία. Τη Μεγάλη Βρετανία αποτελούν η Αγγλία, η Σκωτία και η Ουαλία. Η Αγγλία είναι τμήμα του Ηνωμένου Βασιλείου, το οποίο βρίσκεται βορειοδυτικά της ηπειρωτικής Ευρώπης. Συνορεύει βόρεια με τη Σκωτία και δυτικά με την Ουαλία (Georgas, Berry, Vijver, Kagitcibası, & Roortinga, 2006). Η περιοχή της Αγγλίας κατοικήθηκε πρώτη φορά από τους ανθρώπους στην Ανώτερη Παλαιολιθική Περίοδο, πήρε παρόλα αυτά το όνομα που έχει σήμερα από τους Άγγλους, ένα γερμανικό φύλο που την αποίκησε τον 5^ο και 6^ο αιώνα. Ο πληθυσμός της σήμερα φτάνει τα 53 εκατομμύρια και αποτελεί το 84% του συνολικού πληθυσμού του Ηνωμένου Βασιλείου (Central Intelligence Agency {CIA}, 2019).

Οικολογικά Στοιχεία

Η Αγγλία αποτελεί κυρίως το κεντρικό και νότιο τμήμα του νησιού της Μ. Βρετανίας που βρίσκεται στον Βόρειο Ατλαντικό Ωκεανό (CIA, 2019). Γεωλογικά έχει πολλούς λόφους και χαμηλά βουνά, ενώ ανατολικά και νοτιοανατολικά αποτελείται κυρίως από πεδιάδες (CIA, 2019). Το κλίμα της είναι κατά βάση κρύο και τις περισσότερες μέρες έχει συννεφιά, ενώ αρκετά συχνά φυσούν νοτιοδυτικοί άνεμοι (CIA, 2019). Η θερμοκρασία της κυμαίνεται από -10 έως +30° C (Georgas et al, 2006).

Στοιχεία Οργάνωσης

Οικονομική οργάνωση

Το νόμισμά της είναι η στερλίνα και είναι γνωστή και ως λίρα Αγγλίας. Η οικονομία της Αγγλίας είναι η τρίτη μεγαλύτερη της Ευρώπης μετά τη Γερμανία και την Γαλλία. Το ποσοστό της ανεργίας που σημειώνει ανέρχεται σε 4.4% (το

2017), ενώ η ενασχόληση με τη γεωργία είναι εντατική και εξαιρετικά μηχανοποιημένη, παράγοντας το 60% των αναγκών σε τρόφιμα με λιγότερο από 2% ανθρώπινου δυναμικού. Διατίθενται, επίσης, μεγάλες ποσότητες άνθρακα, φυσικού αερίου και πετρελαίου. Βασικό μοχλό ανάπτυξης του Βρετανικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) αποτελούν οι υπηρεσίες και κυρίως οι τραπεζικές, οι ασφαλιστικές και οι επιχειρηματικές (CIA, 2019). Το 2008, η παγκόσμια οικονομική κρίση έπληξε ιδιαίτερα την οικονομία της Αγγλίας (CIA, 2019), ενώ το Μάρτιο του 2018 η Βρετανική κυβέρνηση ξεκίνησε διαπραγματεύσεις για την απόσυρση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση- το ονομαζόμενο Brexit. Το γεγονός αυτό άρχισε να δημιουργεί νέες προκλήσεις για το εθνικό επιχειρηματικό μοντέλο του Ηνωμένου Βασιλείου και τον ευρωπαϊκό καπιταλισμό ευρύτερα (Lavery, Quaglia, & Dannreuther, 2019).

Πολιτική οργάνωση

Το πολίτευμα που επικρατεί στην Αγγλία είναι η κοινοβουλευτική συνταγματική μοναρχία (CIA, 2019). Ο βασιλιάς ή η βασίλισσα είναι ο αρχηγός του κράτους, αλλά η νομοθετική εξουσία ασκείται κυρίως από τα δυο Σώματα του Κοινοβουλίου, τη Βουλή των Λόρδων και την Βουλή των Κοινοτήτων με την τελευταία να αποτελεί πιο ισχυρό σώμα (Georgas et al., 2006). Επιπλέον, η μοναρχία είναι κληρονομική, ενώ πρωθυπουργός εκλέγεται κατόπιν βουλευτικών εκλογών ο αρχηγός του κόμματος της πλειοψηφίας ή του συνασπισμού της πλειοψηφίας (CIA, 2019).

Το εκπαιδευτικό σύστημα

Μέχρι τον 19^ο αι. το κράτος της Αγγλίας δεν ενδιαφερόταν καθόλου για τη μόρφωση των πολιτών του, ενώ η παιδεία ήταν προνόμιο των πλουσίων και πρόσβαση είχαν σε αυτή μόνο όσοι διέθεταν τα χρήματα για να πληρώσουν τα δίδακτρα του σχολείου ή έναν οικοδιδάσκαλο. Σταδιακά, βέβαια, και καθώς προχωράνε τα χρόνια η παιδεία παύει να είναι προνόμιο των πλουσίων και προσφέρεται σε όλους τους πολίτες ανεξάρτητα από την οικονομική και κοινωνική τους θέση. Η Αγγλία, άλλωστε, θα μπορούσε να θεωρηθεί πρωτοπόρος της εκπαιδευτικής αναγέννησης, μιας και σε αυτή τη χώρα ξεκίνησε ο Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός (Χαρίλα, 2006).

Οι εκπαιδευτικές δομές στην Αγγλία για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες φαίνεται να άρχισαν να δημιουργούνται τον 18^ο αι. Η ανάπτυξη των ιατρικών επαγγελμάτων, η όλο και μεγαλύτερη συμμετοχή του κράτους στην κοινωνική ευημερία των πολιτών και το ραγδαίο ενδιαφέρον για την όλο και καλύτερη εκπαίδευσή τους ενθάρρυνε από τα τέλη του 19^{ου} την ανάπτυξη της ειδικής εκπαίδευσης (Κοκκινάκη, & Κοκκινάκη, 2016). Σήμερα, περίπου το 99% του συνολικού πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω έχει συμπληρώσει 5 ή περισσότερα έτη σχολικής φοίτησης και η πλειοψηφία εξ αυτών βρίσκεται στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Georgas et al., 2006). Στην Αγγλία η εκπαίδευση σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ταξινόμησης της Εκπαίδευσης του 2011 είναι χωρισμένη σε επίπεδα (Organisation for Economic Co-operation and Development {OECD}, 2015):

- 0 επίπεδο: Η προσχολική εκπαίδευση
- 1 επίπεδο: Η δημοτική εκπαίδευση
- 2 επίπεδο: Ο πρώτος κύκλος δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για παιδιά ηλικίας 11-14 ετών

- 3 επίπεδο: Ο δεύτερος κύκλος δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για παιδιά ηλικίας 14-16 ετών
- 4 επίπεδο: Η μετα-δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- 5 επίπεδο: Η τριτοβάθμια εκπαίδευση
- 6 επίπεδο: Τα προπτυχιακά προγράμματα σπουδών
- 7 επίπεδο: Οι μεταπτυχιακές σπουδές
- 8 επίπεδο: Τα διδακτορικά προγράμματα

Στο Αγγλικό εκπαιδευτικό σύστημα η φοίτηση στην προσχολική αγωγή είναι προαιρετική, ενώ υποχρεωτική είναι η εκπαίδευση των παιδιών από 5 έως 16 ετών στη Δημοτική και στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στην Αγγλία την ευθύνη της επαγγελματικής ανάπτυξης του εκπαιδευτικού προσωπικού αναλαμβάνουν οι δήμοι. Επίσης, διάφορες εκπαιδευτικές οργανώσεις συμβάλλουν στη συνεχόμενη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (Ευθυμιοπούλου, 2018).

Θρησκεία

Η Αγγλία είναι κατά κύριο λόγο μια Χριστιανική χώρα. Αυτό, βέβαια, δε σημαίνει ότι είναι όλοι οι πολίτες της Αγγλίας Χριστιανοί ή ότι όλοι είναι ενεργά μέλη της πίστης σε κάποια θρησκεία. (Georgas et al, 2006). Αν το δούμε με ποσοστά το 59,5% είναι Χριστιανοί, το 4,4% δηλώνουν Μουσουλμάνοι, το 1,3% Ινδουιστές, ενώ το 9,2% πιστεύουν σε άλλες θρησκείες. Υπάρχει, βέβαια, και ένα μεγάλο ποσοστό της τάξης του 25,7% που δε πιστεύουν σε κάποια θρησκεία (CIA, 2019). Η Χριστιανική Εκκλησία της Αγγλίας είναι πιο ισχυρή στις αγροτικές περιοχές της χώρας και όχι τόσο στις αστικές περιοχές (Brown, 2014).

Κοινωνικές σχέσεις

Οι κοινωνικές σχέσεις που επικρατούν μεταξύ των Άγγλων και κυρίως οι φιλικές και οι γειτονικές χαρακτηρίζονται κατά βάση ως θετικές. Στην έρευνα των Marjoribanks και Darnell Bradley (2017) το 83% των ατόμων ανέφερε ότι έχουν καλές σχέσεις με τους φίλους τους, με το 47% εξ αυτών να τις χαρακτηρίζει ως πολύ καλές. Μάλιστα τα άτομα με πολύ καλής ποιότητας φιλίες είχαν διπλάσιες πιθανότητες να μην νιώσουν καταθλιπτικά συμπτώματα σε σχέση με αυτούς που ανέφεραν ότι έχουν μέτριας ποιότητας φιλίες. Επιπλέον, το 51% ανέφερε στην εν λόγω έρευνα ότι έχει πολύ καλές σχέσεις με τους γείτονες, με τους ίδιους να έχουν βέβαια περισσότερες πιθανότητες να αναφέρουν ότι αισθάνονται καλά με τον εαυτό τους. Ωστόσο, υπήρξαν και κάποια αρνητικά δεδομένα, καθώς το 13% επισήμανε ότι δεν έχει κοντινούς φίλους και ένα 45% ότι νιώθει μοναξιά μερικές φορές. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι στις νεότερες ηλικίες (16-35) οι καλής ποιότητας φιλίες ήταν λιγότερο πιθανό να αναφερθούν, με τους ίδιους να δηλώνουν περισσότερο ότι αισθάνονται μοναξιά «συχνά» ή «συνέχεια» συγκριτικά με άτομα μεγαλύτερης ηλικίας.

Άλλο ένα σημαντικό στοιχείο όσον αφορά τις κοινωνικές σχέσεις στην Αγγλία, είναι, όπως επισημαίνουν οι Georgas et al. (2006), η καθοριστική συνδρομή των γυναικών στη δημιουργία σχέσεων μέσα στη γειτονιά, με τα παιδιά να έχουν καίριο ρόλο στη διαμόρφωση αυτών των κοινωνικών δικτύων.

Οικογένεια

Γάμος και διαζύγιο

Για την πλειοψηφία του βρετανικού πληθυσμού, η επιλογή συζύγου δεν έχει κάποιο περιορισμό, ενώ κατά κανόνα αποθαρρύνεται ο γάμος με μέλη της

πυρηνικής οικογένειας και με τα πρώτα ξαδέρφια. Η απόφαση του γάμου λαμβάνεται από το ζευγάρι, με ή χωρίς τη συγκατάθεση των γονέων. Βέβαια, υπάρχουν και ορισμένες διαφοροποιήσεις σε κάποιες μειονότητες. Για παράδειγμα, οι γάμοι στους Βρετανούς Ασιάτες καθορίζονται από τους γονείς τους και γίνονται κυρίως μεταξύ ίδιας κάστας, θρησκείας και κοινωνικής τάξης (Ghuman, 1994), αν και τα ίδια τα άτομα έχουν συνήθως την επιλογή να αποφασίσουν αν θα δεχτούν ή όχι τον σύζυγο που τους προορίζουν (Goodwin, Adataia, Sinhal, Cramer, & Ellis, 1997). Ο γάμος από προξενιό είναι, επίσης, διαδεδομένος στο Βρετανικό Μουσουλμανικό πληθυσμό, ιδίως σε όσους προέρχονται από το Πακιστάν και το Μπαγκλαντές (Beishon, Modood, & Virdee, 1998).

Από την άλλη, δεν είναι λίγοι οι γάμοι που καταλήγουν σε διαζύγιο. Οι κοινωνικές κυρώσεις του διαζυγίου δεν είναι πλέον ισχυρές στο βρετανικό χώρο, αν και πριν μερικές δεκαετίες υπήρξε έντονο το κοινωνικό στίγμα. Για τις βρετανικές κοινότητες από το Πακιστάν και το Μπαγκλαντές, αντιθέτως, το διαζύγιο δεν είναι το ίδιο αποδεκτό (Beishon et al., 1998).

Το 2017 υπήρξε σημαντική μείωση των διαζυγίων ετεροφυλόφιλων ζευγαριών του βρετανικού πληθυσμού, σημειώνοντας μάλιστα το χαμηλότερο ποσοστό διαζυγίων που έχει συντελεστεί από το 1973. Αντιθέτως, το 2017 το ποσοστό διαζυγίων ανάμεσα σε ομοφυλόφιλα ζευγάρια τριπλασιάστηκε συγκριτικά με το 2016 (Office for National Statistics, 2018).

Οικογενειακή δομή

Η τυπική δομή της βρετανικής οικογένειας είναι πυρηνική (Millar & Warman, 1996). Σύμφωνα με τον Lewis (2000), το 70% των οικογενειών

αποτελείται από τα εξαρτώμενα παιδιά τα οποία ζουν και με τους 2 βιολογικούς τους γονείς. Εξαρτώμενα χαρακτηρίζονται τα παιδιά ηλικίας κάτω των 16 χρονών τα οποία διαμένουν μαζί με τον έναν γονέα τουλάχιστον ή όσα έχουν ηλικία 16 έως 18 και παρακολουθούν εκπαίδευση πλήρους φοίτησης, εξαιρουμένων των όσων έχουν σύζυγο, σύντροφο ή παιδί που να μένει στο ίδιο νοικοκυριό (Office for National Statistics, 2019).

Μια από τις σημαντικότερες αλλαγές στο οικογενειακό μοτίβο τις τελευταίες δεκαετίες είναι η επιλογή της συγκατοίκησης πριν από το γάμο (Georgas et al., 2006). Όπως επισημαίνει το Office for National Statistics (2019), ο αριθμός των ζευγαριών που επιλέγουν να συγκατοικήσουν και να δημιουργήσουν οικογένεια αναπτύσσεται ταχύτερα σε σχέση με τον αριθμό των παντρεμένων ζευγαριών και των μονογονεϊκών οικογενειών. Σημειώνει, επίσης, ότι ο αριθμός των ομοφυλόφιλων οικογενειών έχει αυξηθεί περισσότερο από 50% από το 2015.

Οικογενειακοί ρόλοι και ρόλοι φύλων

Η παρουσία των γυναικών στην αγορά εργασίας έχει αυξηθεί αισθητά τα τελευταία 30 χρόνια. Τόσο οι άντρες, όσο και οι γυναίκες στις αγγλικές οικογένειες τείνουν να δουλεύουν, με τις γυναίκες να εργάζονται συχνά σε ημι-απασχόληση όταν έχουν μικρά παιδιά. Στα μέσα της δεκαετίας του 1980, το 49% των πολιτών πίστευε ότι η δουλειά του άντρα είναι να βγάζει χρήματα, ενώ της γυναίκας είναι να φροντίζει το σπίτι και την οικογένεια. Αντιθέτως, το 2012 μόνο το 13% είχε αυτή την πεποίθηση. Επιπλέον, οι γυναίκες ξοδεύουν κάθε εβδομάδα κατά μέσο όρο 13 ώρες για τις δουλειές του σπιτιού και 23 ώρες για τη φροντίδα της οικογένειας, ενώ οι άντρες 8 και 10 ώρες αντιστοίχως (Park, Bryson, Clery, Curtice, & Phillips, 2013).

Είναι, επίσης, σημαντικό να επισημανθεί ότι τόσο οι μπαμπάδες όσο και οι μαμάδες θεωρούν ότι οι γυναίκες είναι πιο ευαίσθητες στις ανάγκες των παιδιών συγκριτικά με τους άντρες. Οι μητέρες συχνά τείνουν να αναφέρουν ότι προτιμούν να φροντίζουν οι ίδιες τα παιδιά και τις δουλειές του σπιτιού, αντικατοπτρίζοντας την επιμονή των παραδοσιακών αντιλήψεων των οικογενειών των βρετανικών κοινωνιών (Lewis, 2000).

Μετανάστες σε Αγγλία και Ελλάδα

Όσον αφορά στην Αγγλία, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Eurostat (2019), ζήτησαν άσυλο μέσα στο 2019 κυρίως πολίτες από 5 χώρες. Αυτές οι χώρες είναι κατά σειρά το Ιράκ, το Ιράν, η Αλβανία, το Πακιστάν και η Ινδία.

Στην Ελλάδα από την τελευταία απογραφή του 2011 φάνηκαν τα εξής:

- Από τις χώρες προέλευσης εγκατασταθέντων στην Ελλάδα με ελληνική υπηκοότητα το τελευταίο έτος πριν την Απογραφή η Αγγλία κατέχει ένα ποσοστό της τάξης του 14,4%.
- Από τις χώρες προέλευσης εγκατασταθέντων στην Ελλάδα με ξένη υπηκοότητα κατά το τελευταίο έτος πριν την Απογραφή η Αγγλία σημειώνει ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 3%.
- Από τις χώρες προέλευσης εγκατασταθέντων με ελληνική υπηκοότητα κατά την τελευταία πενταετία πριν την Απογραφή η Αγγλία έχει ένα ποσοστό 15,6%
- Από τις χώρες προέλευσης εγκατασταθέντων με ξένη υπηκοότητα κατά την τελευταία πενταετία πριν την Απογραφή η Αγγλία φαίνεται να έχει ένα μικρό ποσοστό γύρω στο 2,6% (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2014α).

Τα άτομα που ήρθαν από την Αγγλία στην Ελλάδα με ελληνική υπηκοότητα ανέφεραν στους λόγους ότι ήρθαν για επαναπατρισμό ή εργασία ή επανένωση οικογένειας ή για σπουδές. Τέλος, τα άτομα με ξένη υπηκοότητα φαίνεται να ήρθαν στην

Ελλάδα κυρίως για σπουδές, ενώ άλλοι λόγοι ήταν η εύρεση εργασίας ή η αναζήτηση ασύλου (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2014β).

Κλείνοντας την ενότητα αυτή, αξίζει να σημειωθεί ότι δεν υπάρχουν πληροφορίες αναφορικά με τη φοίτηση Άγγλων παιδιών στα Ελληνικά σχολεία. Συνεπώς, θα ήταν καλό να πραγματοποιηθούν έρευνες πάνω σε αυτό το ζήτημα, ώστε να υπάρχουν επαρκή και σαφή στοιχεία.

Επίλογος

Συμπερασματικά, είναι χρήσιμο να επισημανθεί ότι παρόλο που η Αγγλία είναι μια ευρύτατα ανεπτυγμένη χώρα, διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχουν αρκετές έρευνες που να αναφέρονται συγκεκριμένα στην Αγγλία, αλλά συχνά συμπεριλαμβάνεται κάτω από την ομπρέλα του Ηνωμένου Βασιλείου ή της Μεγάλης Βρετανίας. Επομένως, θα ήταν σκόπιμο να αυξηθεί το ερευνητικό ενδιαφέρον γύρω από ποικίλα κοινωνικά και οικογενειακά ζητήματα που να αφορούν αποκλειστικά την Αγγλία. Τέλος, είναι επίσης σημαντικό να υπάρξουν περισσότερες έρευνες που να μελετούν τις μεταναστευτικές εισροές Άγγλων στην Ελλάδα, και να διαφωτιστούν ορισμένες πλευρές του ζητήματος αυτού κυρίως αναφορικά με την φοίτηση των Άγγλων παιδιών στα ελληνικά σχολεία.

Βιβλιογραφία

Beishon, S., Modood, T., & Virdee, S. (1998). *Ethnic minority families*. London: Policy Studies Institute.

Brown, C. G. (2014). *Religion and society in twentieth-century Britain*. Routledge.

Central Intelligence Agency (2019). *The world factbook: Atarctica*. Ανακτήθηκε από:

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uk.html>

Ελληνική Στατιστική Αρχή (2014α). *Απογραφή Πληθυσμού- Κατοικιών 2011: Μετανάστευση*.

Ανακτήθηκε από:

http://www.statistics.gr/documents/20181/1210503/A1602_SAM03_DT_DC_00_2011_01_F_GR.pdf/ff20c3ba-54eb-4613-9044-0ddd9c9aa94a?fbclid=IwAR3Ddi_cgzv2acVB0i5JMbCgiF2VjlZ3wt3qBqEDV-mh00INO2Bix2sv9E

Ελληνική Στατιστική Αρχή (2014β). *Απογραφή Πληθυσμού Κατοικιών 2011: Στατιστικά Αποτελέσματα για το λόγο εγκατάστασης στην Ελλάδα από χώρες εξωτερικού (με ελληνική ή ξένη υπηκοότητα)*. Ανακτήθηκε από:

http://www.statistics.gr/documents/20181/1210503/A1602_SAM07_DT_DC_00_2011_01_F_GR.pdf/05d1cf8a-231d-4a8c-a06e-8e57de637880?fbclid=IwAR3RbfzCeqK_CB5P3pgj40n5fZ6_9yXaPw8HqW3Rlf657me6m-T-h_aSet0

Ευθυμιοπούλου, Ε. (2018). *Εκπαίδευση και Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών στην Ευρώπη: η περίπτωση της Ελλάδας, του Ηνωμένου Βασιλείου και της Φινλανδίας*. Διπλωματική εργασία. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.

Eurostat (2019). Asylum quarterly report. Ανακτήθηκε από:

https://www.google.com/search?q=Asylum+quarterly+report&rlz=1C1GCEA_enGR864GR864&oq=Asylum+quarterly+report&aqs=chrome..69i57.14876j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8

Georgas, J., Berry, J. W., Van de Vijver, F. J., Kagitçibasi, Ç., & Poortinga, Y. H. (Eds.). (2006). *Families across cultures: A 30-nation psychological study*. Cambridge University Press.

Ghuman, P. A. S. (1994). *Coping with two cultures: A study of British Asian and Indo-Canadian adolescents*. Clevedon, UK: Multilingual Matters.

Goodwin, R., Adatia, K., Sinhal, H., Cramer, D., & Ellis, D. (1997). *Social support and marital well-being in an Asian community*. York: Joseph Rowntree Foundation.

Κοκκινάκη, Δ., & Κοκκινάκη, Α. (2016). Η νομοθεσία της ειδικής αγωγής στην Ελλάδα και την Αγγλία: μια συγκριτική προσέγγιση. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 2014(1), 7-16Α.

Lavery, S., Quaglia, L., & Dannreuther, C. (2019). The political economy of brexit and the future of british capitalism first symposium. *New Political Economy*, 24(2), 252-257. doi:10.1080/13563467.2018.1484716

Lewis, C. (2000). *A man's place in the home: Fathers and families in the UK*. York: Joseph Rowntree Foundation.

Marjoribanks, D., & Darnell Bradley, A. (2017). *You're not alone: The quality of the UK's social relationships*. Ανακτήθηκε από:

https://www.relate.org.uk/sites/default/files/the_way_we_are_now_-_youre_not_alone.pdf

Millar, J. and Warman, A. (1996). *Family obligations in Europe*. London: Family Policy Studies Centre.

Organisation for Economic Co-operation and Development (2015). *ISCED 2011 Operational Manual: Guidelines for Classifying National Education Programmes and Related Qualifications*. Paris: OECD Publishing. doi: 10.1787/9789264228368-en

Office for National Statistics (2018). *Divorces in England and Wales: 2017*. Ανακτήθηκε από: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/divorce/bulletins/divorcesinenglandandwales/2017>

Office for National Statistics (2019). *Families and households: 2018*. Ανακτήθηκε από: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/families/bulletins/familiesandhouseholds/2018>

Park, A., Bryson, C., Clery, E., Curtice, J., & Phillips, M. (Eds.) (2013). *British social attitudes 30*. London: NatCen Social Research. Ανακτήθηκε από: http://www.bsa.natcen.ac.uk/media/38723/bsa30_full_report_final.pdf

Χαρίλα, Θ. Ι. (2006). *Η στοιχειώδης εκπαίδευση στην Αγγλία, τη Γαλλία και την Ελλάδα κατά τον 19^ο αιώνα*. Διδακτορική διατριβή. ΠΜΣ Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. doi: 10.12681/eadd/14731